Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0506U000030

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 23-01-2006

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шлюсарчик Богуслав

2. Shliusarchuk Bogyslav

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор наук

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 08.01.01

Назва наукової спеціальності: Економічна теорія

Галузь / галузі знань: Не застосовується

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 20-12-2005

Спеціальність за освітою: 8.050301

Місце роботи здобувача: Дніпропетровський університет економіки та права імені Альфреда Нобеля

Код за ЄДРПОУ: 20201672

Місцезнаходження: 49000, м.Дніпро, набережна Леніна,18

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): Д 26.001.13

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Код за ЄДРПОУ: 02070944

Місцезнаходження: вул. Володимирська, 60, м. Київ, Київська обл., 01033, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Дніпропетровський університет економіки та права імені Альфреда Нобеля

Код за ЄДРПОУ: 20201672

Місцезнаходження: 49000, м.Дніпро, набережна Леніна,18

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 06.04.01

Тема дисертації:

1. Міжнародна конкурентність національної економіки: способи оцінки та шляхи посилення

2. International competitiveness of domestic economy: ways of evaluation and of intensification

Реферат/анотація:

1. Об'єктом дослідження виступає система міжнародних економічних відносин на рівні макроекономік та фактори, що визначають конкурентність національних економік в умовах глобалізації та переходу до інформаційного суспільства. Предметом дослідження є механізм формування конкурентних переваг національних економік та форми їх прояву в товарообміні між Польщею та найближчими економічними партнерами. Метою дисертаційного дослідження є комплексний теоретичний аналіз міжнародної конкурентності національних економік в умовах ринкової трансформації, а також опрацювання стратегії покращення міжнародної конкурентної позиції Польщі на ринках Європейського Союзу, України та Росії. Теоретичну і методологічну основу дослідження склали фундаментальні положення та новітні розробки англійських, американських і німецьких економістів, а також роботи польських та українських економістів, які займаються проблемами формування, оцінки та розвитку міжнародної конкурентності національних

економік. Підставами для виконання роботи послужили постулати Лісабонської стратегії країн Євросоюзу, а також ухвалених у 2003 р. Сеймом Республіки Польща урядової стратегії на 2004-2006 роки і державного плану розвитку на 2004-2006 роки. У дисертації використано емпіричний матеріал, який був представлений урядовим центром стратегічних досліджень у Варшаві, а також дані EUROSTATу. У дисертації використана система методів і підходів, що дозволила реалізувати концептуальну єдність дослідження. Крім того, при дослідженні міжнародної конкурентоспроможності автор спирається як на загальнонаукові, так і на спеціальні методи досліджень: системно-структурний - при аналізі сутності поняття "конкурентність"; формалізації та абстракції - при дослідженні загальних та специфічних чинників конкурентності, систематизації та уточненні показників конкурентності економіки; аналітичний - при класифікації існуючих теорій міжнародної торгівлі; статистичного аналізу - при дослідженні складу та структури зовнішньоекономічної діяльності за товарними, географічними та побутовими ознаками, а також при визначенні тенденцій змін в товарообміні Польщі та інші. Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні нових методологічних підходів і теоретичних положень щодо формування та оцінки міжнародної конкурентності національної економіки та розробці шляхів її посилення. При цьому: вперше: - проведено систематизацію існуючих теорій міжнародної торгівлі з позицій урахування в них проблем не тільки конкурентоспроможності товарів, підприємств, галузей, а й національних економік у цілому, що дало змогу виділити попитово-пропозиційні та синтетичні теорії, теорії міграції виробничих чинників та теорії кореляції між темпами економічного зростання, інтенсивністю торговельного обміну і зовнішньою економічною політикою; - розроблено комплексну систему оцінки конкурентності національної економіки, визначено її головні детермінанти та здійснено їх класифікацію на мета-, макро-, мезо- і мікрорівнях. Це дозволило виділити систему показників конкурентності, яка включає критерії вимірювання,критерії способу конкурування, критерії ступеню і діапазону інформації та критерії типу економіки; - проведено емпіричну перевірку основних теорій міжнародної торгівлі, яка дозволяє стверджувати, що найбільш достовірні оцінки конкурентності національної економіки можна отримати на основі застосування теорії відносних переваг, неочинникових та неотехнологічних теорій, оскільки саме вони ураховують особливості сучасних тенденцій розвитку світового суспільства у напрямку переходу до його інформаційного типу; - запропоновано методику проведення аналізу міжгалузевої та внутрішньогалузевої торгівлі, яка ґрунтується на обміні горизонтально та вертикально диференційованими товарами і дозволяє виявити найперспективніші галузі для національної економіки, здатні у майбутньому забезпечити посилення її конкурентних позицій на світовому ринку; - проведено аналіз міжнародної конкурентної позиції Польщі, як з точки зору передумов, що виникають з теорії міжнародної торгівлі і теорії економічного зростання, так і спираючись на широкий емпіричний матеріал, що дозволило у синтетичному вигляді представити зміни у польській економіці з позицій формування економічних зв'язків з країнами ЄС, особливо Німеччиною, а також Росією та Україною; - досліджено проблему комплементарності економік країн, які співпрацюють, та залежність синергетичного ефекту від рівня економічного розвитку і технологічного стану національних економік, що дозволило обґрунтувати показник подібності структур експорту й імпорту торгових партнерів та виявити закономірність поглиблення міжнародного поділу праці, яка полягає у переході від традиційного, міжгалузевого, до сучасного, внутрішньогалузевого, поділу праці; удосконалено: - визначення категорії "конкурентність національної економіки" на підставі статичного та динамічного підходів, яка трактується як здатність економічного суб'єкта вирішувати проблеми реалізації своїх інтересів шляхом конкурентної боротьби та його схильність до посилення власних конкурентних позицій, що дозволило обґрунтувати відмінності між поняттями "конкурентоспроможність", "конкурентна позиція" та "конкурентність"; - механізм оцінки впливу іноземних інвестицій на формування експортного потенціалу національної економіки, що дозволило емпірично довести більшу схильність підприємств з іноземними інвестиціями до імпорту, ніж до експорту, при загальному позитивному впливі на сукупні експортні можливості країни; - методи статистичної обробки інформації про зовнішньоекономічну діяльність на підставі групувань та обґрунтування оптимального рівня дезагрегації показників, що дозволило не тільки розширити поле аналізу, але й запропонувати заходи посилення конкурентних позицій польської економіки; - механізм впливу

держави на покращення міжнародної конкурентності економіки, який ґрунтується на використанні теорії анклаву та інтегрованої теорії й дає змогу більш чітко визначити перелік ефективних інструментів впливу на конкурентну позицію країни, а також на застосуванні методології SWOT-аналізу для оцінки стану конкурентності національної економіки та обґрунтування напрямків державної підтримки її посилення; набули подальшого розвитку: - теорія компаративних переваг стосовно країн з близьким рівнем розвитку, особливо високорозвинених, на підставі переходу від традиційного тлумачення їх змісту, де перевага визначається здатністю країни більш ефективно створювати певний продукт, до сучасного, конкурентного, де перевага визначається кращим знанням ринку, що дало змогу пояснити сучасні тенденції розвитку світової торгівлі в цілому та напрямки розвитку зовнішньоекономічних зв'язків Польщі з Німеччиною, Росією та Україною, зокрема. - загальний алгоритм дослідження конкурентності національної економіки та система показників, за допомогою яких вона вимірюється, що включає в себе кількісні показники, показники ціни і вартості, показники ex ante міжнародної конкурентної позиції, показники якості людського капіталу, показники рівня освіти та її вимірювання, показники якості майнового капіталу, показники макроекономічного оточення; - методика аналізу складу та структури зовнішньоекономічної діяльності за товарними, географічними та побутовими ознаками, яка передбачає значну дезагрегацію товарних груп та дає змогу більш точно визначити компаративні переваги як у розрізі окремих продуктів, так і по відношенню до тих чи інших країн. Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження можуть бути використані як на науковому, так і на практичному рівні. На науковому рівні - науковими установами, аналітичними організаціями для подальшого поглиблення теоретичних уявлень щодо конкурентності національних економік в умовах ринкової трансформації, опрацювання стратегії розвитку країни в широкому розумінні й окреслення напрямків структурних змін. На практичному рівні - для формування економічної політики з точки зору загальної підтримки покращення конкурентності економіки; для формування оптимальних розмірів і структур торгового обміну із закордоном; для коригування впливу держави і її органів на суб'єкти господарювання, особливо на підприємства, що займаються експортом; для формування інтенсивних господарських зв'язків з сусідами, тобто з Німеччиною, Росією та Україною, зокрема для всебічної співпраці у прикордонних регіонах; для створення концепції розвитку зв'язків Польщі з Росією й Україною, зважаючи на дотеперішній економічний розвиток Польщі в партнерстві з країнами Європейського союзу, особливо з Німеччиною. Підтвердженням практичного значення одержаних результатів є їх використання у проекті "Стратегія розвитку економічних зв'язків Польщі з сусідами зі Сходу, а також Естонією, Литвою і Молдовою до 2020 року з точки зору можливості розвитку прикордонної співпраці" (довідка додається). Пропозиції автора щодо підвищення конкурентоспроможності знайшли практичне застосування і на підприємствах Польщі (довідки додаються). Обґрунтовані автором напрямки розвитку українсько-польських економічних відносин покладені в основу розробки стратегії діяльності Українсько-польського центру сприяння розвитку менеджменту, підприємництва та інвестицій (довідка додається). Крім того, теоретичні положення дисертації використовуються у Радомській політехніці, Жешувському університеті (Польща) та Дніпропетровському університеті економіки та права (Україна) при викладанні дисциплін "Мікроекономіка", "Макроекономіка", "Міжнародна економіка", "Економіка зарубіжних країн", "Міжнародна інвестиційна діяльність", "Міжнародна торгівля" (довідки додаються).

2. The object of the investigation is a system of international economic relations on the macroeconomics level and factors that define the competitive of national economies in condition of globalization and transition to the information-oriented society. The subject of the investigation is a mechanism of competitive advantages of national economies forming and forms of their demonstration in exchange of commodities between Poland and immediate economic partners. The purpose of thesis is complex of theoretical analysis of nationals economies international competitive in condition of market transition, as well as development of improvement of international competitive position of Poland strategy in European Union, Ukraine and Russia markets. Theoretical and methodological basis of the investigation arranged the fundamental positions and recent developments of English, American and German economists, as well as developments of Polish and Ukrainian economists, which are engaged problems of forming, estimationand development of international competitive of national economies. The

basis of the research realization served the postulates of Lisbon strategy of European Union countries, as well as the government strategy on 2004-2006 years adopted the Seym of Poland Republic in 2003 year. The empirical material that used in the thesis is presented by government center of strategic investigations in Warsaw, as well as EUROSTAT data. The system of methods and approaches that was allowed to realize the investigation conceptual unity is used in the thesis. Moreover, under investigation of international competitiveness the author leans on both on the panto-scientific, and on special methods of investigations: system-structured; formalization and abstraction; analytical; statistical analysis and others. The scientific novelty of obtained results consists in grounding of new methodological approaches and theoretical positions about formation and estimation of national economy international competitive and development the waysof its intensifications. Thereupon: for the first time: - the systematization of existing theories of international trade from the position of taking into account not only competitiveness of goods, enterprises, branches, but national economies as a whole is realized; - the complex system of estimation of national economy competitive is developed, main determinants are defined and classification on meta-, macro-, meso- and microlevels is realized; - the empirical verification of primary theories of international trade, that allows to affirm that most reliable estimation of national economy competitive can obtain on basis of applying of the relative advantages theory, neo-factors and neo-technological theories is realized; - the method of realization of analysis of the inter-industry and intra-branch trade of basing on exchange of aflat and upright differentiated products and allowing to discover more perspective branches for national economy, that to able to provide of intensification its competitive positionon the world market in the future is proposed; - the international competitive position of Poland analysis, both as the point of view of preconditions of arising from the international trade theory and the economic growth theory, and leaning on wide empirical material, is realized, that allowed to produce of changing in the synthetic form of polish economy in position of economical connections forming with European Union countries, particularly with Germany as well as Russia and Ukraine; - the problem of complementary of economies of the cooperating countries and the dependence of synergetic effect of level of economic development and technological state of national economies is examined. are improved: - the definition of category of "competitive national economy" on basis of statistical and dynamic approaches, that interpreted as the ability for economic subject to solve problems of realization own interests by competitive activity and his inclination to intensification of own competitive position, that allowed to ground the differences between conceptions such as "competitiveness", "competitive position" and "competitive"; - the mechanism of estimation of foreign investments influence on forming of national economy export potential; - methods of statistical information processing of foreign economic activity on the basis of groupings and substantiation of optimal level of activities disaggregation; - mechanism of government influence on international competitive economy improvement, that basing on using of the enclave theory and integrated theory and it allows more sharply to define the effective instruments list influence on the competitive position of country, as well as on applying SWOT-analysis methodology for estimation of the competitive national economy position and substantiation of directions of government supporting of its intensification. further development is obtained: - the theory of comparative advantages about countries with similar level of development, in particular highly development, on thebasis of transferring from traditional interpretation of its maintenance to contemporary, competitive; - the aggregate algorithm of investigation of competitive of the national economy and the system of activities by means of it changes; - the method of analysis of composition and structure of foreign economic activity by goods, geographical and domestic features. The scientific matters, resumes and recommendations of the thesis research can be used both on the scientific level and on the practical level. On the scientific level these matters resumes and recommendation can be used by scientific establishments, analytical organizations for further deepening of theoretical conceptions about competitive of national economies in condition of market transformation of working out of the country development strategy in the wide sense and directions of structure overpatchings. On the practical level these matters resumes and recommendation can be used for forming of economic policy in the view of common supporting ofimprovement economy competitive: for forming of optimal dimensions and structures of the commercial exchange with abroad; for correction of government and regulatory agencies influence on management subjects, in particular in enterprises that include in export; for forming of

intensive relations with neighbours, these are with Germany, Russia and Ukraine, in particular for comprehensive cooperation in borders; for creation the conception of connection developing of Poland with Russia and Ukraine, taking into account former economical development of Poland in partnership with European Union countries, in particular with Germany. The confirmation of the practical meaning of obtained results is their usage in the project "The Strategy of Development of Economic Ties of Poland with neighbours from the East, as well as with Estonia, Lithuania and Moldova to 2020 year in the View of Development Border Cooperation". The author proposition about increasing of competitiveness found practical applying in enterprises ofPoland. The directions of development of ukrainian and polish economic relations are proved by the author are supposed to the basis of working out of strategy of the Ukrainian-Poland center activity in promoting of development management, business undertakings and investment. Moreover, the theoretical attitudes of the dissertation use in Radomska Politeknika, Zheschuvsky University (Poland) and Dniepropetrovsk University Economic and Law (Ukraine) under teaching of disciplines: "Microeconomics", "Macroeconomics", "International Economics", "Economics of foreign countries", "International investment activity", "International trade".

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Задоя Анатолій Олександрович

2. Zadoya Anatoliy

Кваліфікація: д.е.н., 08.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Філіпенко Антон Сергійович

2. Філіпенко Антон Сергійович

Кваліфікація: д.е.н., 08.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Звєряков Михайло Іванович

2. Звєряков Михайло Іванович

Кваліфікація: д.е.н., 08.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Радіонова Ірина Федорівна

2. Радіонова Ірина Федорівна

Кваліфікація: д.е.н., 08.01.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради Базилевич Віктор Дмитрович

Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні Базилевич Віктор Дмитрович

Відповідальний за підготовку облікових документів

Реєстратор

Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності Юрченко Т.А.